

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Assertiones Philosophicæ Fusius Deductæ Philosophiæ
Peripateticæ communioris Epitomen exhibentes**

Leuren, Peter

Coloniae Agrippinae, 1681

Dissertatio XIV. De Infinito & Continuo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71607)

hic impulsus imprimi partibus remotioribus ab impulsu impresso vicinioribus, & postquam impressus est omnibus, paulatim debilitatur ab obsistente aëre & gravitate deprimente. Demum quòd gravia etiam sursum moveantur velociùs, quàm levia, ex eo est, quòd densiora sint, pluresq; habeant partes, adeoq; concipiant majorem impetum.

DISSERTATIO XIV.

De Infinito & Continuo.

I. **I**nfinitem, quod quò ad rem est quid positivum, utpote dicēs rem non habere negationem ulterioris esse, seu finem, bene definitur: *cujus secundum quantitatem accipientibus semper est aliquid ultra accipere; id est, cujus tanta est amplitudo, ut quascunq; ejus partes acceperis, seu mēte successive designaveris, semper aliæ restent accipiendæ.* Aliud est infinitum secundum essentiam seu simpliciter & in omni genere perfectionis, quod caret termino intrinseco (qui est ultimum rei, in quo res veluti ultimò sistit) & extrinseco (qui est primum illud, quod rei contiguum est, aut quod primò excedit rem perfectione) sive quod habet omnem perfectionem

ctionem possibilem, qualis est, & esse potest solus Deus; nam & de hoc secundum quantitatem virtualem accipientibus, semper est aliud extra accipere, non ex quo componatur, sed cui perfecte æquivaleat, quanquam alii bene rō secundum quantitatem; in definitione infiniti omittant. Aliud secundum quid & in certo genere tantum secundum rationem aliquam contingentem est infinitum, idq; vel secundum extensionem partium quantitativarum, vel secundum intensiōem graduum, vel secundum numerum. Aliud iterum categorematicum seu actuale, quod habet partes æquales uni certæ, seu aliquotas actu existentes infinitas; aliud syncategorematicum seu potentiale, quod habet actu partes aliquotas finitas, secundum partes verò, quas successive habere potest, infinitum est, sive cui aliæ & aliæ partes in infinitum addi possunt, vel etiā cujus partes aliquotæ in partes indeterminatas plures & plures in infinitū dividi possunt.

II. Infinitum tale syncategorematicum de facto datur in quocunq; continuo & numero; imò & perfectione creata: nam quacunque creaturâ productâ, Deus potest producere perfectiorem; cum participabilitas Dei sit

infinita, id est, perfectiùs & perfectiùs in in-
 nitum participabilis ; Item distantia divina
 perfectionis à quacunq; creatura sit infinita,
 id est, perfectio creata possit crescere, & nun-
 quã accedere ad divinam. Nec opponas : col-
 lectio omnium creaturarum possibilium ad
 huc infinite distat à Deo, & tamẽ ultra hanc
 nihil aliud est possibile; nam præterquã quòd
 sic loqui nõ liceat : *collectio omniũ possibilium*;
 quasi hæc certã aliquã collectione includerẽ-
 tur ; hæc collectio est quid indeterminatum,
 dicit semper plura & plura, & tota simul ne-
 quit existere, adeoq; Deus ultra illam non est
 participabilis ; creatura verò ista perfectissi-
 ma esset quid determinatum totum existens
 simul. Distat autem hæc possibilium series
 proximè à Deo collectivè accepta, sive ratio-
 ne omnium, nõ ratione aliquorum acceptorũ
 determinatè & distributivè ; & licet omnes
 hujus seriei creaturæ acceptæ collectivè non
 excedantur ab aliis creaturis (quidquid enim
 est extra hanc seriem, est chimæra) nulla tamẽ
 determinatè assignari potest, quæ nõ excedat
 sursum ascendendo, & quæ non excedat
 descendendo ; neq; Deus ullam ex hac serie
 determinare potest, quæ sit omniũ perfectis-
 sima.

fima, cum quâcunq; determinatè cognitâ, videat aliam perfectiorem, aliàs hæc series non esset infinita. Dum itaq; dicitur : *Deus potest producere perfectissimam, quâ potest producere;* falsum est suppositum, & consequenter ipsa propositio; omnis enim propositio de subiecto non supponente, et si identica, est falsa; quales sunt hæc : *Anti Christus sanctus est sanctus : Deus potest facere omnes divisiones continui, quæ possunt fieri.*

III. Infinitum categorematicum creatum in omni genere perfectionis in terminis repugnat; hoc ipso enim esset ens à se, adeoq; non creatum. Implicat quoq; hoc infinitum tã in extensione, quàm in intensione & numero; sequeretur enim duas multitudines aut longitudo-nes infinitas (idè facilè duobus in intensio- ne infinitis applicabitur) etiã post subtractos uni multos millones unitatum aut palmorũ, alterã remanẽte integrã, fore ejusdem speciei (omnes quippè multitudines & magnitudi- nes infinitæ, qualis adhuc remanet multitudo infinita post quamcunq; subtractionẽ partiũ finitarũ, in ratione multitudinis & magnitu- dinis sunt ejusdem speciei, non minùs, quàm omnes numeri septenarii in ratione numeri)

& inter se æquales; quia etiam post factam in una subtractionem sibi congruent; ponatur enim multitudo V. G. Angelorum infinita, ex qua subtracti sunt mille, juxta multitudinem hominum, ex qua subtracti sunt nulli, ita, ut primus ex multitudine Angelorum associetur primo ex multitudine hominum, nullus restabit homo, qui non habeat socium Angelum, vel si qui restent sine socio, erunt postremi mille; sed in infinito ex ea parte, quâ infinitum est, non dantur ultimi, aut excessi ab alio numero vel extensione; inconceptibile enim est, quomodo infinitum minus in numero habeat terminum extrinsecum, nimirum alterum infinitum majus in numero, à quo excedatur, & non etiam habeat terminum intrinsecum, id est, unitatem, quæ excedatur: adeoque sequeretur totum, qualis est multitudo Angelorum ante subtractionem istorum mille, æquale esse parti, qualis est ista multitudo post subtractionem, cum multitudo ista, quæ est ante subtractionem, & quæ est post illam, æqualis sit uni tertio, nempe multitudini hominum. Sequeretur dein etiam, non fore has multitudines ejusdem speciei & æqua-

æqualitatis, cum de essentia cujuscunq; multitudinis aut magnitudinis sit, per quamcunq; additionem vel ablationem mutare speciem, & reddi alteri, cui antea erat æqualis, & cui nihil accessit vel decessit inæqualem. Dato igitur unum infinitum esse majus altero V. G. infinitum capillorum infinito hominum, quorum sunt capilli, idem adhuc simul esse alteri æqualis, jam est probatum: quia si ex abrasis hisce capillis dentur dein singuli singulis hominibus ex ista infinita hominum multitudine, nunquam deficient homines, quibus dentur. Malè autem dicitur, æqualitatem & inæqualitatem in infinitis locum non habere, cum verum maneat axioma Euclidis; *quæ sibi congruunt* (qualiacunq; ea sint, sive finem habeant, sive non) *esse sibi æqualia*: & certè Personæ divinæ, utiq; infinitæ, in symbolo sibi dicuntur coæquales. Malè quoq; dicitur, infinitum solummodò materialiter unum esse majus altero, augeri vel minui; formaliter verò semper unum alteri esse æquale; præterquam enim, quòd hac ratione maneat absurdum, totum nimirum & partem sumpta materialiter esse æqualia, infinitum formaliter

maliter à parte rei præter unitates palmos, gradus intensiõnis, nihil est; undè si ea minuantur vel accrescant, infinitum formaliter dicitur minui. Malè demum dicitur, posse infinitum utrimquè claudi terminis, modò partes his terminis clausæ sint innumerabiles & successivè transiri nequeant. Præterquam enim, quòd hoc non elidat rationè nostram, est hoc idem, ac dicere; posse interminatum terminari, cùm de ratione infiniti sit, carere termino ex ea parte, ex qua est infinitum, Ad hæc, unde probatur, spatium illud intermedium non posse successivè transiri, infinitas æternitatis partes jam transisse, nisi quia nulla earum est prima, nullus palmus talis spatii est primus, adeoq; nisi ratio infiniti defumatur ex negatione primi & ultimi termini. Deniq; in linea infinita terminata utrimquè palmo primo & ultimo infinite inter se distantibus palmorum intermediorum infinitorum aliqui sine dubio distabunt à primo palmo infinite V. G. penultimus, antepenultimus, & sic consequenter: alii finite V. G. secundus, tertius, quartus, & sic consequenter: hi palmi à primo distantes finite, non erunt finiti, aliàs finita distantia per adje-

adjectionem unius palmi fieret infinita, cum palmus ultimus immediatè sequens hos palmos finitos finitè distantes à primò, distet infinitè à primò: non erunt etiã infiniti; implicat enim inter palmos finitè distantes à primo non dari ultimum. Nec dicas: inter hominem & lapidem, veluti duos terminos extrinsecos, clauduntur infinitæ species creaturarum possibilium: nam hoc permissio, homo & lapis non erunt tales termini, vi quorum possit assignari ex illis creaturis intermediis ultima, sicut vi termini intrinseci, quo clauditur infinita linea, vel extrinseci V. G. spatii contingentis proximè lineam infinitam, demonstrari potest ultimum lineæ.

IV. Non tamen hæc similesve rationes, quibus infinitum categorematicum oppugnatur, militant pariter contra syncategorematicum; sicut enim implicat, infinita syncategorematica secundum se tota poni, propter potèntialitatem, quam essentialiter includunt, sic implicat illa secundum se tota ad invicem cõparari, & dici majora vel minora, sive secundum collectionem illam infinitam (quæ utpote chimærica nunquã erit) habere

æqualitatem vel inæqualitatem ; nisi forte inæqualitatem aliquam negativam, quatenus æqualitate positiva carent. Dicere itaq; non possum : decem , & plures & plures (qualiter exprimendum est infinitum syncategorematicum) sunt pauciores, quàm viginti, & plures & plures , nisi illud *plures & plures* determines ; possent enim tam multa addi ad decem , & tam pauca ad viginti , ut fiant numeri æquales , vel etiam ut decem superent viginti : si verò pariter addatur ad decem, & viginti (uti fieret in numero capillorum & hominum , dum Deus constanter per singulas æternitatis horas crearet hominem & simul ejus crines) numeri isti sibi nunquam erunt æquales : dum è cōtra per singulas horas crearet unū hominem & unum Angelum, hi numeri sibi semper erunt æquales, adeoq; infinita syncategorematica sibi erunt æqualia vel inæqualia, verùm semper secundum collectiones finitas. Similiter dicere quidem possum : tota æternitas , seu omnes anni vel dies futuri , id est , plures & plures & plures sine termino anni vel horæ , quale quid , & nihil aliud est æternitas ; nō verò per hoc significando, quasi æternitas
 intrin-

intrinsecam aliquam haberet totalitatem, secundum quam aliquando erunt aut esse possint omnes anni futuri evoluti; est enim totalitas hæc chimærica, adeoque hi anni futuri nec inter se, nec cum horis futuris comparari possunt secundum æqualitatem vel inæqualitatem.

V. Neque eadem absurda, quæ ex infinito categorematico, existente à parte rei manarent, manant ex infinito v. g. creaturis possibilibus existentibus objectivè in mente Dei; Etsi enim Deus possibilis, non per plures & plures cognitiones, sed actu, simul unicæque cognitione attingat omnia, actualitas tamen, simultas & totalitas hæc non tenet se ex parte objectorum seu creaturarum producibilium, quasi hæc sub una collectione cognoscerentur, multòque minùs quasi sub una collectione cognoscerentur producibiles; sed ex parte cognitionis divinæ: sub qua licet ita sint omnia, ut nullum possibile ipsi supersit cognoscendum, sive ut nullum maneat in potentia in ordine ad hanc cognitionem, nullumque sit, quod Deus distinctè non cognoscat, non sunt tamen ideo omnia collectivè, sive per modum unius determi-

natae collectionis sub cognitione Dei; sicut nec taliter sunt sub cognitione nostra, dum dicendo: *omne possibile: cognoscimus omnia, quae Deus cognoscit, et si obscure.* Neque enim sequitur: quando nemo est inter omnes, quem non cognosco, tum cognosco, vel cognoscere possum omnes collectivè; nisi quando talis collectio est possibilis, qualis non est ista possibilium collectio. Neque æquipollentes sunt propositiones hæ: *nullum est possibile, quod Deus non cognoscit: & omnia possible cognoscit Deus: si tò omnia accipiatur in sensu colectivo;* erit enim posterior de subjecto non supponente. Unde nec contradictoriae sunt hæ: *omnia possible cognoscuntur à Deo: aliqua possible non cognoscuntur à Deo: cum prior similiter accepta in dicto sensu, sit de subjecto non supponente, quæ ut posteriori sit contradictoria, sic debet exprimi: Omnia possible cognoscuntur distributivè à Deo.* Fertur itaque Deus in cuncta possible per modum tendendi distributivum cognoscendo plures & plures in infinitum collectiones finitas, siye videt omnia possible ad existendum per quascunque collectivè.

ctiones finitas in infinitum, & impossibilia ad existendum per unam collectionem infinitam: adeoque cognoscit semper infinitum synkategorematicè, & infinitū kategorematicè non cognoscit, saltem cognitione affirmative & cognoscente illud ut quid possibile. Contra quod gratis dicitur: si possibile, quæ nunc omnia videntur unâ cognitione, singula viderentur singulis cognitionibus, hæ cognitiones forent kategorematicè infinitæ; ergo & nunc earum objecta in mente Dei sunt kategorematicè infinita; id enim non magis sequitur, quam: si singulæ æternitatis horæ simul viderentur singulis cognitionibus simul existentibus, hæ cognitiones forent kategorematicè infinitæ: ergo & objecta harum cognitionum sunt kategorematicè infinita. Unde si omne id, quod Deus nunc videt, existeret eo modo, quo Deus videt, illud posse existere, erit infinitum synkategorematicum: adeoque dum dicitur: *quidquid cognoscit Deus, hoc potest eo modo producere, quo cognoscit*: fit æquivocatio; si enim adjiciatur: potest producere eo modo, quo cognoscit esse producibile, verum est; si verò sic intelligatur: sicut

CUR-

cuncta unâ cognoscit cognitione, sic cuncta simul potest producere unâ productione; falsum est; præterquàm quòd non omne id, quod terminus est cognitionis divinæ, terminus sit etiam omnipotentia. Hinc denique est, quòd Deus videns duas multitudines infinitas non posse existere, adeoque nec sibi coexistere & coaptari, ut sibi congruant (quod est videre, aliqua esse sibi æqualia) non videat eas esse sibi æquales vel inæquales.

VI. Neque ex omnipotentia Dei categorématique infinita bene arguitur, respondere illi dabilem effectum categorématique infinitum; non enim illa ideo dicitur categorématique infinita, sed quia identificatur omni generi perfectionis seu essentia categorématique infinita. Nihilominus distinguitur in eo adhuc à potentia creata, quòd non tantum possit plures & plures, seu infinitos syncategorématique effectus producere sicut illa, sed etiam infinitas syncategorématique effectuum species. Neque, etiamsi hæc omnipotentia foret agens necessarium, productura esset infinitos categorématique effectus; sol enim, etsi sit agens necessarium, habeat-
que

quæ nunc simul potentiam productivam
 omnis lucis, quam producturus est per to-
 tam æternitatem, non tamen jam producit
 omnem hanc lucem simul: quanquam da-
 to, Deum esse chimæram, potest produce-
 re aliam chimæram, vel potius nihil: hinc
 ex eo quòd admissis infinitis ignibus, hi pos-
 sint infinitos alios ignes producere, non se-
 quitur, Deum nunc idem posse; non enim
 habet ille potentiam æquivalentem infinitis
 categorematicè ignibus, quæ uti hi, sic & il-
 la foret chimærica, sed infinitis syncatego-
 rematicè. Numerus itaque, quem nunc Deus
 potest producere omni numero finito deter-
 minato majorem, non est infinitus catego-
 rematicè; talis enim ut sit, omni insuper
 numero indeterminato debet esse major.
 Similiter Deus faciendo, ut nunc existat,
 quidquid potest nunc existere, aut ab ipso
 produci, faciet existere infinitum syncatego-
 rematicè (suppono enim τ ò quidquid sumi
 distributivè, aliàs acceptum pro collectione
 determinata omnium maxima, quâ major
 non est possibilis, faciet hanc propositionem:
*faciat Deus existere, quidquid nunc potest ex-
 sistere: esse de subjecto non supponente &*
 ean-

eandem cum hac: *faciat Deus existere chimæram, quæ jam potest existere*) facietque existere simul, quidquid distributivè potest existere simul. Jam verò etsi omnia possibile distributivè, & omnia possibile collectivè à parte rei sint idem, adhuc, quia diversimodè sumuntur, mala est argumentatio à sensu distributivo ad collectivum, sicut malè infero: & hanc, & illam, & istam paginam possum spatio quadrantis perlegere; ergo omnes simul. Unde licet quilibet homo ex possibilibus sit seorsim ponibilis, & nullam habeat repugnantiam existendi cum aliis distributivè acceptis, id est, existendi in quacunque collectione finita, repugnat tamen, ut existat in collectione categorematicè infinita, quia hæc ipsa repugnat, & imbibitur hæc repugnantia implicitè in omni ente creato quæ tali.

VII. Nequè deniquè actu & simul nunc existentes negationes rerum purè possibile constituant infinitum categorematicum in numero; sicut enim actu nihil sunt, sic nequidem constituant numerum, qui componitur ex unitatibus, quæ proprietates sunt entis: & hinc dicere: *sunt, vel dantur decem negationes*, locutio est impropria, & idem, ac
dice-

dicere, non dantur decem entia; adeoque dicere, dantur infinitæ negationes, idem est, ac dicere, non dantur infinita entia in numero, quæ est ipsa nostra doctrina. Præterea etsi suo modo existant, non tamen existunt ut collectivè acceptibiles, quia non possunt cognosci nisi ad terminos, nimirum entia realia; positiva, collectivè inacceptibilia.

VIII. CONTINUUM est: *cujus extrema sunt unum*: id est, *cujus partes integrales sunt unum per unionem physicam; quæ partes, prout sunt simul tempore, vel una post aliam, constituunt continuum permanens, ut lignum, vel successivum, ut dies: item prout ut sunt vel entitativæ, vel quantitativæ, vel graduales seu intensivæ, continuum componunt entitativum, vel quantitativum, vel intensivum. Porro hæ partes aliæ dicuntur aliquotæ, æquales, determinatæ, non communicantes, utpote quæ ad invicem comparatæ sunt æqualis magnitudinis, aliquoties repetitæ, & certo numero expressæ totum continuum adæquant, quarum una ab altera nihil participat, sed adæquatè distinguitur, tales partes aliquotæ continui ulnaris,*

V. g.

v. g. sunt quatuor palmi. Aliæ dicuntur *proportionales*, eo quòd non secundùm æqualitatem, sed proportionem inter se comparentur; sicut enim se habet medietas ulnæ ad ulnam, sic se habet medietas hujus medietatis ad mediam ulnam, & sic consequenter: *inæquales*; eo quòd medietas v. g. medietatis non sit æqualis mediæ ulnæ: *in determinata*, non quòd in se determinatæ non sint, aut quòd constituent aliquid in se indeterminatum, sed quòd nullum habeant parvitas terminum, possintquè in minores & minores dividi: *communicantes*, eò quòd una pars semper aliquid participet de aliis v. g. medietas medietatis ulnæ partem medietatis ulnæ, adeoque inadæquatè solùm inter se distinctæ, non quòd medietas medietatis ab altera medietate medietatis ulnæ distinguitur inadæquatè, sed quòd medietas à medietate, cujus ipsa est medietas, sic distinguitur. Unde etiam eadem medietas medietatis ulnæ considerata in ordine ad tres alias partes ulnæ sibi æquales, & secùm determinatæ magnitudinis, erit aliquota; considerata verò tantùm ut medietas medietatis continens in se alias medietates & medietas

dietatum medietates, dicitur proportiona-
lis.

IX. Non componitur continuum ex punctis inflatis seu physicis, id est, formaliter indivisibilibus, virtualiter divisibilibus, quatenus occupare possunt locum divisibilem ad modum Angeli, qui & propterea dicitur virtualiter divisibilis; forent enim hæc puncta omnino materialia tota in toto spatio, & tota in qualibet parte spatii, qui modus præsentia juxta consensum Philosophorum solis rebus spiritualibus est naturalis, & corpori Christi in Eucharistia supernaturalis. Ad hæc, linea constans punctis imparibus non poterit æqualiter dividi, eò quòd ab alterutra parte tenere se debeat punctum illud intermedium indivisibile.

X. Nequè componitur ex meris formaliter & virtualiter indivisibilibus seu punctis mathematicis. Primò enim, cum punctum unum ab altero in linea debeat immediatè tangi, ut fiat continuum, tangent se puncta invicè adæquatè sive se totis (cum nequeant se tangere secundum partes, v. g. secundum latus orientale, utpote quales partes non habet indivisibile) adeoque punctum
secun-

secundum cum primo, tertiū cum secundo, ac proinde etiam cum primo penetrabitur (quæ enim se se totis tangunt, sunt in eodem loco, & non per juxta positionem, sed per intrapositionem se tangunt) & consequenter punctum secundum additum primo, tertium secundo &c. imò nec infinita addita puncta facient majorem extensionem. Cui non obstat, quòd unitas addita unitati faciat quantitatem discretam seu numerum majorem; hujus enim magnitudo consistit in pluralitate, quam constituere adhuc possunt duo indivisibilia; quantitatis verò continuæ magnitudo in extensione. Secundò motus unus non erit altero velocior; vel enim cervus & testudo incipientes moveri à puncto A, hic celerrimè, illa tardissimè, pervenient simul ad secundum punctum lineæ pro primo instante, & erit motus æqualis, quia & secundo instante pervenient simul ad tertium punctum lineæ, & sic consequenter: vel non pervenient simul ad secundum punctum, & sic quando cervus pervenit ad secundum punctum, testudo perveniet ad primam vel secundam partem primi puncti: hoc autem dici nequit, cum pun-

punctum non habeat partes: Nequè dici potest, quòd interea, quo testudo transit unum punctum, cervus transeat plura; isto enim tempore, quo cervus transit unum punctum, vel testudo nihil transit, & sic non movetur, vel transit aliquid, & jam etiam transit punctum, cùm pars puncti non datur. Nequè dici potest, omnem motum interrumpi per morulas aliquas quietis, tardum per plures, celeriores per pauciores; quomodò ergo motus erit continuus? quis credet, globum tormentarium, vel lapidem molatrem de cælo cadentem in aëre quiescere paululum? quis illi novum imprimat impulsus? vel si prior impulsus & gravitas manet, cur non agit semper, cum sit causa necessaria? Tertiò linea diametralis ducta ab uno ad alium angulum perfectissimè quadrati, non erit longior lineis costalibus; transit enim singula tantùm puncta linearum singularum ductarum à singulis lineæ costalis punctis ad singula puncta opposita lineæ costalis.

XI. Sed constat partibus divisibilibus in infinitum, subintellige, syncategorematicè, ita ut, dum actu dividitur, relinquat semper po-

ten-

tentiam ad ulteriorem divisionem, & nunquam dividatur in infinitum categoremati-
cè, id est, ut omnes divisiones simul & semel
ponantur in actu, nihilquè restet amplius di-
videndum. Unde dum dicitur: *dividat Deus
palmum in tot partes, in quot potest divider-
eum* (si significare debeat; faciat tot diver-
siones, ultra quas nulla amplius est possibili-
lis) idem dicitur, ac: *faciat Deus chimaram
tantam, quantam potest facere*. Licet enim
Deus quamlibet determinatè & distributive
partem ab alia determinata parte separare
possit, quamlibet tamen collectivè, sive
omnes simul ab invicem separare nequit,
cum nulla sit, quæ non includat potentia-
litatem ulterioris divisionis. Neque sequi-
tur primò ex dictis, has partes in infinitum
divisibiles facturas extensionem infinitam;
hæc enim, ut fiat, deberet esse partes infinitæ
aliquotæ, non communicantes, & versus
majoritatem infinitæ; sicquè partes quot-
cunquè, quatenus sub quantitate aliqua de-
terminata finita contentæ, & solum versus
minoritatem in infinitum divisibiles, per-
transiri poterunt; etsi non cum enumera-
tione singularum partium proportionalium,
seu

seu enumerando dimidia dimidiorum. Nec secundò, tot fore partes æquè magnas unius grani, quot globi cælestis, sed granum posse dividi in partes æquè multas, cum proportionem tamen minores semper, quamvis *tot & quot* in rigore hìc locū non habeant, utpote quibus significatur tantū numerus certus & determinatus unitatum determinatarū & adæquatè distinctarū. Nec tertiò, cervū non posse assequi testudinem uno milliari ante se tardissimè reptantem; etsi enim eo tempore, quo cervus percurrit primum milliare, testudo pertransierit aliquam partem secundi milliariis, & quo tempore illam percurrit cervus, iterum aliam pertransierit testudo, præcurreret tamen tandem cervus testudinem, quia non percurrit spatium proportionatum motui testudinis, sed priori suo cursui; ad hæc, considerandi non sunt illi motus secundum partes proportionales, quarum æquè multas, etsi minores (si tamen in iis liceat uti hoc termino *æquè*) in se continet uterquè motus, sed secundum aliquotas.

XII. Præter has partes, nequè in continuo permanente, nequè successivo dantur indivisibilia continuativa (sive ea dicantur modalia,

k

sive

sive strictè realia) habentia se loco unionum; partes enim continui sufficienter uniuntur per uniones, quæ & ipsæ sunt in infinitum divisibiles: imò talia indivisibilia unire nequeunt partes divisibiles, cum non possint illis esse intimè præsentia; vel enim erunt præsentia toti parti divisibili in spatio divisibili; sed hoc est proprium rebus spiritualibus: vel in spatio indivisibili; sed tale spatium non datur. Productæ autem fuerunt unionum harum divisibilium aliquæ primitus à solo Deo, & probabiliùs concreatæ cum materia, cujus sunt aliquid, & hæ in nullo sunt subjecto sustentationis vel inhætionis, sed partibus materiæ tanquam terminis intrinsicis adherent. Producentur aliæ ab agentibus naturalibus, dum partes materialium inter se discontinuarum ab iis inter se uniuntur, ut fit in nutritione, & hæ subjectantur in partibus materiæ, quarum sunt uniones; uniones tamen continuativæ quantitatis & formarum materialium subjectantur in partibus subjecti, in quibus subjectantur partes, quantitatis & formarum istarum; partibus verò quantitatis & formarum istarum intrinsicè adherent. Harum unionum divisibilium partes
uniun-

uniuntur inter se seipsis; sunt enim ultima & formalis ratio uniendi. Nequē potest Deus omnes has uniones simul & collectivē sumptas tollere (etsi eas simul possit tollere, tollendo simul omnes partes simul, non successivē) sicut non potest ponere omnes divisiones possibiles in continuo.

XIII. Neq; dantur indivisibilia terminantia, & claudentia quasi ultimò continuum, ne ulterius extendatur, realiter à partibus continui distincta, quæ dicantur superficies vel lineæ: res enim sufficienter concipitur esse, & est terminata se ipsâ cum negatione ulterioris extensionis, nullo alio superaddito, v. g. corpus aliquod est longum quatuor pedes, quia habet quantitatem quatuor pedum, & non majorem. Certè illo positivo indivisibili superaddito sublato, res manebit terminata sicut antea; neq; enim extendetur in infinitum. Similiter non serviunt ista terminantia indivisibilia ad hoc, ut corpus unum ab altero possit tangi; si enim Deus spoliet duos asseres hac superficie indivisibili superaddita, conservetque illorum ubi, adhuc tangent se sicut ante, & palpari poterunt. Non dividitur itaque quantitas in lineam superficiem & corpus, tanquam

k 2

quam

quam partes subjectivas specie inter se à parte rei differentes, sed tantum specie differentes juxta nostrum concipiendi modum; sunt enim puncta, lineæ, superficies fundamentaliter in continuo, formaliter per intellectum, quatenus quantum (quod semper à parte rei est corpus habens trinam dimensionem, longitudinem, latitudinem, profunditatem, realiter à se indistinctam) nunc consideratum secundum unam tantum, nunc secundum duas dimensiones, dicitur linea vel superficies, nunc præcisum ab omni extensione, dicitur punctum, seu carere profunditate latitudine &c. sicut animal formaliter dicitur nec esse rationale, nec irrationale: & sic intelligi potest Arist. admittere indivisibilia non realiter, sed formaliter à rebus distincta, vel certè loqui ex mente vulgi. Quare dum duo continua contigua tangunt se, tangunt se secundum rem, quæ est profunditas; nequè tamen ideo penetrantur; illorum extrema enim sunt simul tantum per juxtapositionem; & tangunt se partes talium corporum divisibiles, non adæquatè & commensurabiliter, sed inadæquatè, qui contactus inadæquatus in eo consistit, quòd licet liceat dicere: hæc pars de-

ter-

terminata, & non major, est tacta, non possit tamen unquam assignari pars, de qua liceat dicere: hæc pars adæquatè & secundùm se totam est tacta, sicut dici nequit: hæc pars est omnium proxima alteri continuo contiguo, cùm quævis pars continui sit in infinitum divisibilis. Eodem modo globus perfectè sphericus tanget planum perfectè planum (quanquam globus ita sphericus, ut eo non possit dari alter magis sphericus, probabiliùs implicet) in parte aliqua divisibili, sed omnino inadæquatè & incommensurabiliter, id est, erit in tangente & tacto assignabilis quidem pars, quæ tangat, & tangatur; de hac tamen non erit verum dicere: hæc tangit, aut tangitur adæquatè.

XIV. Nihilominùs partes in continuo sunt actu & realiter inter se distinctæ, etiam ante divisionem vel designationem; aliàs enim caput & pes in homine erit idem, usquè dum aliquis re vel ratione caput à pedibus dividat: duæ aquæ divisæ in duo vitra sunt actu distinctæ; ergo etiam dum conjunguntur & continuantur in uno vitro; per nullam enim potentiam fieri potest, ut entitates realiter distinctæ fiant una eademquè entitas: è contra

k 3

par-

uniuntur inter se seipsis; sunt enim ultima & formalis ratio uniendi. Nequē potest Deus omnes has uniones simul & collectivē sumptas tollere (etsi eas simul possit tollere, tollendo simul omnes partes simul, non successivē) sicut non potest ponere omnes divisiones possibiles in continuo.

XIII. Neq; dantur indivisibilia terminantia, & claudentia quasi ultimò continuum, ne ulterius extendatur, realiter à partibus continui distincta, quæ dicantur superficies vel lineæ: res enim sufficienter concipitur esse, & est terminata se ipsâ cum negatione ulterioris extensionis, nullo alio superaddito, v. g. corpus aliquod est longum quatuor pedes, quia habet quantitatem quatuor pedum, & non majorem. Certè illo positivo indivisibili superaddito sublato, res manebit terminata sicut antea; neq; enim extendetur in infinitum. Similiter non serviunt ista terminantia indivisibilia ad hoc, ut corpus unum ab altero possit tangi; si enim Deus spoliet duos asseres hac superficie indivisibili superaddita, conservetque illorum ubi, adhuc tangent se sicut ante, & palpari poterunt. Non dividitur itaque quantitas in lineam superficiem & corpus, tanquam

k 2

quam

terminata, & non major, est tacta, non possit tamen unquam assignari pars, de qua liceat dicere: hæc pars adæquatè & secundùm se totam est tacta, sicut dici nequit: hæc pars est omnium proxima alteri continuo contiguo, cùm quævis pars continui sit in infinitum divisibilis. Eodem modo globus perfectè sphericus tanget planum perfectè planum (quanquam globus ita sphericus, ut eo non possit dari alter magis sphericus, probabiliùs implicet) in parte aliqua divisibili, sed omnino inadæquatè & incommensurabiliter, id est, erit in tangente & tacto assignabilis quidem pars, quæ tangat, & tangatur; de hac tamen non erit verum dicere: hæc tangit, aut tangitur adæquatè.

XIV. Nihilominùs partes in continuo sunt actu & realiter inter se distinctæ, etiam ante divisionem vel designationem; aliàs enim caput & pes in homine erit idem, usquè dum aliquis re vel ratione caput à pedibus dividat: duæ aquæ divisæ in duo vitra sunt actu distinctæ; ergo etiam dum conjunguntur & continuantur in uno vitros; per nullam enim potentiam fieri potest, ut entitates realiter distinctæ fiant una eademquè entitas: è contra

k 3

par-

partes aquæ post divisionem actu distinguuntur, ergo & ante illam; fieri enim nequit, etiam divinitus, ut duo inter se identificata distinguantur postmodum: sic igitur non tantum ea, quæ actu separantur, sed & quæ separari possunt, distinguuntur; quinimò hæ partes uniri non possent, nisi distinguerentur, cum unio essentialiter sit extremorum actu distinctorum unio. Quare dum Arist. ait, in continuo esse partes, non actu, sed potentiâ, vult esse partes tantum potentiâ divisas. Hinc tamen non sequitur esse in continuo partes aliquotas (de quibus manifestum est) aut proportionales actu categorematicè infinitas. Hæ enim partes proportionales nequidem constituunt numerum simpliciter dictum, multò minus infinitum in numero; cum numerus seu multitudo sint plures unitates unione carentes, seu plura discreta, vel saltem, si discreta non sunt, omnia tamè determinata, discernibilia, & adæquatè distincta sint, necesse est: sed tales non sunt istæ partes proportionales, utpote quæ nequidem omnes à mente divina designari aut discerni queunt; & licet secundum se spectatæ sint simul, secundum designatio-

nationem tamen illam & discretionem seu
divisionem partim sunt actu, partim poten-
tiâ, adeoque indifferentes sunt, ut expriman-
tur per mille, vel per centum; neque ut desig-
nabiles habent terminum. Ad hoc ergo, ut
constituant hæ partes infinitum categorema-
ticum, non sufficit, ut sint actu simul & di-
stinctæ, adeoque cognitæ ut distinctæ repræ-
sentent aliquem indeterminatum numerum.

DISSERTATIO XV.

De Loco & Vacuo.

I. **L**OCVS seu spatium imaginarium, in
quo ultimatè est & ubicatur omne
spatium reale, bene explicatur, quòd sit spa-
tium reale purè possibile, quod nobis ima-
ginamur, sive concipimus per modum aëris,
aut similis alicujus corporis, quo rerum
ubicationes metimur, actu existentis se-
cundùm trinam dimensionem extensi, &
in infinitum diffusi. In quo licet involvatur
negatio per *τὸ purè possibile* indicata, quæ ad-
æquatè nunquam tolli potest, cum quocun-
quæ corpore producto in spatiis imaginariis
restet spatium imaginarium amplius, à plu-
ribus corporibus producibilibus occupan-
dum: quia tamen eam, dum spatium reale